

Abonamentele
se facă la Tipografia
Statului.

ARCHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI.

Esse uă dată pe
septemână cu prețulă
de 1 galbenă pe annă.

SUB AUSPICIELE MINISTERIULUI JUSTIȚIEI, CULTELORŪ ȘI INSTRUCȚIUNII PUBLICE.

Annulă I.

Redactor: B. PETRICEICU-HĂJDEU,

Annulă I.

ex-professor superior de istoriă și statistică, ex-bibliotecar, ex-membru ală Comissiunii documentali.

No. 240.

—1378—

Vladislău, principele de Opolia și gubernatorul Poloniei, hărăzesc arecașului (strzelec) seă Alexandru Romănulă (Woloch) câmpulă și satulă anume Hodlo pe apa Tarnovei în Galijia, dându-i volă, lui și urmașiloră seă, de a se administra și judeca duple dreptulă romănescă (na prawie woloskiém).

Acestă documentă, scrisă în limba rusescă, a fostă în mânelă celebrulă istorică polonă Tadeu Czacki (O litewskich i polskich prawach, ed. Raczynski, t. 1, p. 92 nota 347, p. 213 nota 24, p. 277 nota 145).

No. 241.

—1383—

Maria, fiă regelă ungaro-polonă Ludovică, hărăzesc ună teritoriă în Galijia Romănului Iosifă fiulă lui Petru (Józefowi Ollakowi filio Petri)

Documentă cunoscută lui Czacki (O prawach, t. 1, p. 204 nota 6)

No. 242.

—1420—

Ziemowit, principele de Mazovia și de Belz, accordă locuitoriloră satulă Lubicz dreptulă judecătăi romănescă.

Documentă, cunoscută lui Czacki (O prawach, t. 1, p. 213 nota 24), carele adaugă că, duple ună altă documentă din 1568 se vede, cumă între celle-lalte însușiri alle judecătăi romănescă se cuprindesă următăriele patru:

1. Amendele penală aparținăă comunității, eră nu fiscală re-gale;
2. Judecătări se allegeă de către comunitate, fiindă datoră judeca duple obiceielă romănescă naționali;
3. Intrunirile pentru a se consulta assupra trebuințeloră comunității eră libere;
4. Munca se rescumera prin darea decimeii de vite, de pâne, de legumuri.

No. 243.

Pobrata, 1448, aprle 5, pergamenă.
Petru-vodă scutesce trei sate alle monastirii Po-

brata de ori-ce dări și obligațiunii fiscali, militare și judeciarie, enumerate în detaliă.

Acestă documentă din Archiva Statulă este de uă valoare nespusă, aruncândă uă mare lumină assupra primeloră instituțiunii romănescă: aprăpe fie-care cuvintă este ună tesaură.

† Милостію божією мы Петръ воевода etc. тако да оутвердимъ нашъ монастыръ въ Полѣнѣ тамъ естъ храмъ свѣтого Николаѣ. и даанъ есми сес листъ нашъ селамъ монастырскимъ людемъ въ Чулнинци и въ Герестѣни и въ Рошка що естъ близъ Хролова на то шобы не плагали дан. ни послд ни подвода ни илиш ни на млины шобы не робили. ни оу жолдъ шобы ходили. ни бочки наши шобы не возили и ни вднъ нашъ сажбоу. и барѣ кѣако кожухари сѣт оу тыхъ селъ или бѣдъ какии мастеры. шобы монастырю былъ тотъ вес приходъ. а такожъ сѣдци въ Іасохъ и въ Хролова и глобеници ихъ ни припашари шобы не имали днаа сѣдти тыхъ людъ ни гракиан ихъ ни глобъ ни третинъ оузѣти въ тыхъ людѣ или вслѣхъ бѣдъ какое днао пригоднѣса межѣ ти людми шобы ихъ сѣдали казгери. и шобы они брали тотѣ глоб. и вес приходъ въ тыхъ люд. що приходѣт. а кто бы хотѣла поршнѣти etc. Данца пис оу монастыръ въ Полѣнѣ вѣстъ вѣцнѣ ап е.

† Cu mila D-deu noi Petru-vodă etc dămă și întărimă monastirii năstre dela Poena, templulă St. Nicolaău, prin acestă scrisore, ca omenii monastirescă din satele Ciulinescii, Gheresteni și Roșca de lângă Harlău să nu plătescă biră, nici posadă (*), nici podvodă, nici iliză, nici moră să nu facă, nici în soldă să nu âmblesă, nici bușile năstre să nu carre, și nici uă altă slujbă a năstră; toți co-jocari și alți meșteri din acelle sate să fie veniți numai monastirii; în fine, nici judecătări dela Harlău, nici globașii loră, nici pripașari, să nu aibe

(*) Dare pentru subsistența garnizăneloră de prin cetăți. Căvin-tulă și instituțiunea sunt slavone: veđi Maciejowski, *Historia prawodawstwa slowianskich*, t. 1 p. 181.

a judeca pe acei ómenî, nici să-î prade, nici glóbă seü treînă (**) să nu le ıea, nici pentru neascultare; ci in orı-care trebă intre acei ómenî să-ı judece cálugeriı, luándü totü venitü cätü va fi; éró cine arü vré să strice etc. (blăstemulü). A scrisü Oanța in monastirea dela Poéna, 6956, aprile 5.

No. 244.

Petra, 1456, septembre 8, pergamenă.

Stefanü cellü Mare intăresce monastiriı Bistrița vamele dela Bacău și dela Tazlău, petrele de céră domnescă din Bacău și câte-va more, desființándü orı-ce tarcanatü seü scutire de vămuire, ce s'arü accorda cuıva contra interesulü monastiriı.

Acestü prețiosü documentü commerciale se află in Archiva Statulü.

† Милосію божію мы Стефан боевода etc. како да оутвердим нашз церковз. моностроу вт Бистрици иже ест храм etc. дааніе днда нашего. свѣтопочившаго стараго Ялезандра боеводи. и пак нашых предковз. мито вт баковскаго трзга. и вт Тазловѣ. и камены воскоу вт баковскаго трзга. и млинны повыше Баковѣ. цю шны всемилы на свои пинѣзы. и млинз вт полѣ. еже извѣка пришлоушаютз тож мита томоу монострию. а такожз оу тнхз вишеписаных митахз. и вт каменз воскоу. ни един тарканз да не боудетз. ни великаго. ани малого. ни сз нашей земли. ани с чоужен. ни едзым нашым листым. хотѣчз великою печатю боудетз тарканстро. а такоже ни жадныи наш боаринз. ани слвга нашз. ани инз никто. да не имают николи поставити другоє мито. противз тѣх митах. но оуси купци хотѣ ис нашей земли хотѣ ис чоужен. ани послоушзени былы платити мито оу роукы оурѣдниковз моностриских. и каменз вт воскоу. etc. а на то ест вѣра господствами etc. и вѣра наших боарз. вѣра пана Козмы Шандровича — Манола вившаго немецкаго. — Оана Жолуча. — Петра паркалака — . . . . . паркалаковз белоградских. — Кости Ёриша. — Гоана дворника. — Илзаша и пана Петра Понича паркалаковз соучавских. — Чопем паркалака не-

(**) Una a treia, precum desetină e una a șecce: uă dare cândü in bani, cândü in natură. *Stadnicki, O wsiach woloskich*, p. 17, citéză măi multe documente despre coloniile romănesci in Galitia, in carü se gıce, bună oră: „Inhaerentes consuetudinü juris valachici . . . ex omnibus censibus et poenis judiciaris et quibusvis datis tertium denarum, tertium porcum, tertium agnum,“

мецкаго. — Оцелл. — Ходка Крецевича. — Мик Крам. — Стецка Дамынкѣшевича. — Исана постелзника. — Станмира вистнарзника. — Зѣкры столника. — Тадора чашзника. — Пина комиса. и вѣра кѣх etc. (blăstemulü și incheierea, cu numele vel-logofetului: Доброу) пис Тома оу моностриске иже ест храм оуспенне прѣчистѣн богородици вт Камена. вѣт /сцѣ мѣснца сеп и.

† Cu mila lui D-deü noi Stefanü-vodă etc. intărimü bisericeı nóstre monastiriı dela Bistrița *dania moșului nostru sântü-reposatü betránü Alesandru-vodă* și a altorü inaintași ai nostri, anume *vama din tĕrgulü Bacăului, și dela Tazlău, și petre (measure) de céră din tĕrgulü Bacăului, și morele măi susü de Bacău* celle aședate cu cheltuela monastiriı, și móra din vechime a monastiriı, in priivința cărorü vame și petre de céră *nemine să nu fie tarcanü (scutitü) (*), nici mare, nici micü, nici pämentenü, nici străinü, chıarü decă scutela arü fi accordatä sub sigiliulü cellü mare; de asemenea nici unü boierü seü slugă domnescă seü altü cine-va să nu institue nici-ua-datä alte vame in dauna cellorü de măi susü, ci toři negușitorü, fie pämenteni, fie străini, să fie datorü a plăti vamă și petró de céră in mânele vätavilorü monastiresci*, pe credința domniei melle și a boierilorü nostri: panulü Cosma allü lui Șandru, p. Mandilü expurcalabü de Némțü; p. Oană allü lui *Julca* (Julius?), p. Petru purcalabü . . . . . purcalabi de Cetatea-albă, p. Costea Orișü, p. Goenü vornicü, p. Iliășü și p. Petru Ponicü (allü lui Poie) purcalabi de Sucéva, p. Ciopeiu purcalabü de Némțü, p. Oșellü; p. Hodeo allü lui Crețü, p. Micü Craiu, p. Șteço (Stefanü) allü lui Damencușü, p. Isaia postelnicü, p. Stanimirü visternicü, p. Tadorü paharnicü, p. Ionü comisü, și alții (blăstemulü și incheierea, cu vel-logofetulü: Dobru). A scrisü Toma in monastirea Adormiriı Maıceı Domnului, Pétra, 6965, septembre 8.

No. 245.

Sucéva, 1489, martiü 13, pergamenă.

Stefanü cellü Mare intăresce armașulü Lupe unü locü de satü cumperatü dela nepoții vornicului Oană

(*) Cuvintü tăărăcesü.

dreptu 80 zlofi tătăresci, și uă silisce unde fuse uă dată țergulū Saratei cumperată de la Stanciū Huse dreptū 150 zlafi tătăresci, arătându cu amēnuntulū hotarele.

Acestū documentū, din Arhiva Statului, este remarcabile mai cu sēmă prin intercalarea cuvintelorū romānesci: *bucată, rediu, troenū, limbă-dulce*, și in speciā prin *Rumărū* in locū de *Rumānū*, precum se dice și astăzi *nimerū* in locū de *nimenū*

† Милостію кожїю мы Стефан воевода etc. вжє прїдоша etc. Настѣ и крат еи Тома. и сестра нх. Иака сынове Костє. оуноукове. Ъли дворника. и Анна и брат еи Сима сынове Лазора тиж вншкове. Ъли дворника. по нх добром боли etc. и продали свою правєю втнинє вт оурика дѣда нх Ъли дворника. що имал вн вт дѣда нашего вт Алєсандра воеводї. еднѡу коукатоу землю вт хотара Алєотецилор. на оустїє Сзратѣ. мѣсто вт село. слоузѣ нашємоу. панє Лєпє армашоу. за п. злат татарских etc. и оу том також прїде etc. слоуга наш Станчука сына Жоуржа Хоусива . . . . . еднѡу селищѡу за Проугом. где вил трзгз Сзрати. повыше оустїє Сзрати тиж слоузѣ нашємє Лєпє армашє. за рн. злат татарских и оуставше слоуга наш Лєпє армаш etc. ино мы выдѣвше etc. а хотар тои вєкати земли вт хотара Алєотецилорѣ. поченши. вт оустїє Сзрати. долєвь по берегз Прєта. та на вышнїа конєць рѣдѣ Горанова на еднє берєстз знаменан. вттолѣ право на дчл. на еднє столпѣ. вттолѣ по тои сторони дила по бєочи. та на два дѣвєн знаменани. вттова на еднє доує знаменан. вттова черєс дѡєровицє. на долиниє на еднє доує знаменан. та долинкѡу горѣ де троєна. на столпѣ. та троєним горѣ до где оупадает троєн оу Сзрата. та Сзратѡу дєлѣ. до где впадеєт Сзрата в Прєтз. а хотар тои селищи. где вил трзгз Сзрати. повыше оустїє Сзрати. поченше. тиж вт оустїє Сзрати. та по берегз Прєта горн. а селище Бодѣ Сєрбулє вттолѣ ецє по берег Проуга горн. до селище Бодѣ Рємєрєлє. а оттолѣ горн на дєл. та черєс поле на пискє та в матєє Сзратѣ. вттолѣ по старон дорѡєє. на дєл та по верхѣ дила долє до копанєю могилає. вттолѣ по пискє. на еднє столпѣ та на дрєгїи столпз вттолѣ дорѡєю. до хотарѣ. Лимєз дєлєчє то єст имєє хотарѣ. а на то єст вєра господєтва ми etc. сынєє господєтвами. Алєсандра и Богдана Вєлєдє и вєра коїар наших. вєра пана Зєїари —Нєг.—Дєма,—Гєлєвєра.—Драгоше дворника.—Хрєманє —Ицєка Хєдичє.—Дєлєвогє.—Щєфєлє хотинєкаго.—

Микотз . . . . . Казнєє сзратѣ. —Болдѡра вєстѣрника. —Єремїа постєлєника. —Андрєнка чашника . . . . . Шанєрє комисє и вєра оуєнх etc. (inchieiarea cu logofetulū : Тлоутєл) пис Толдєр оу Бєчлєн влѣто вєцєз мєрт гї

* † Cu mila lui D-đeї noi Stefanū-vodā etc. ętā cā venindū Nastea cu frate-seї Toma și cu soru-lorū Ica feciorii lui Costea t-її nepoїї lui Oanā vornicū, și Anna cu frate-seї Sima feciorii lui Lazorū, ęrōїї nepoїї lui Oanā vornicū, de bunā voea lorū aū vindutū dreptulū lorū patrimoniū din uriculū moșulū lorū Oanā vornicū dela moșulū nostru Alessandru-vodā: uā *bucată* de pāmēntū din hotarulū Albotesilorū pe gura Saratei, unū locū de satū, slugei nōstre panulū Lupe armașū dreptū 80 zlafi tătăresci; și apoi ęrōїї venindū sluga nōstrā Stanciū fiulū lui Jurjū allū lui Husea . . . . uā selisce peste Prutū unde a fostū țergulū Saratei, mai susū de gura Saratei, a vindut'ō de assemenea slugei nōstre lui Lupe armașū; decī noi vedēndū etc.; ęrō hotarulū acellei *bucăți* de pāmēntū din hotarulū Albotesilorū se incepe dela gura Saratei, apoi la valie pōnē la mallulū Prutulū, apoi pōnē la capētulū de susū allū *redilulū* lui Goranū, apoi pōnē la ulmulū cu semnū, apoi dreptū la dēllū pōnē la unū stēlpū, apoi pe ceia parte a dēllulū pe cōstā pōnē la dnoī stejarī cu semne, apoi pōnē la unū stejarū cu semnū, apoi prin dumbrāviorā iu vālcea pōnē la unū stejarū cu semnū, apoi prin vālcea in susū pōnē la *troenulū* stēlpitū, apoi pe *troenū* in susū pōnē unde cade *troenulū* in Sārata, apoi pe Sārata in josū pōnē unde cade Sārata in Prutū; ęrō hotarulū acellei seliscei unde a fostū țergulū Sārati mai susū de gura Sāratei se incepe ęrōїї dela gura Sāratei și totū pe mallulū Prutulū in susū pōnē la seliscea lui Bodea Sērbulū, apoi urmēzā pe mallulū Prutulū in susū pōnē la seliscea lui Bodea *Romānulū* (*Rumārulū*), apoi in susū la dēllū, apoi pr'n cāmpū pōnē la *piscū*, apoi in matea Sāratei, apoi pe drumulū cellū vechiū la dēllū, apoi pe vērfulū dēllulū și la valie pōnē la uā movilā săpatā, apoi pe piscū pōnē la unū stēlpū, apoi pōnē la unū altū stēlpū, apoi pe drumū pōnē la hotarulū *Limbă-dulce*, acesta

este totu hotarulü, pe credința domniei melle, și a fiilorü domniei melle Alessandru și Bogdanü-Vladü, și a boierilorü nostri: panulü Zbiarea, p. Négü, p. Duma, p. Gangurü, p. Dragoșü vornicü, p. Hermanü, p. Iațco Hudicü, p. Dajbogü, p. Ștefö dela Hotinü, p. Micotă . . . p. Clănău spatarü, p. Boldorü visternicü, p. Ieremia postelnicü, p. Andreică paharnicü . . . . p. Șandru comisü, și alții (incheiarea, cu vel-logofëtulü: Tëutü). A scrisü Töderü in Socëva, 6997, martiü 13.

No. 246.

Sucëva, 1490, octombre 15, pergamenă.

Stefanü cellü Mare confirmă lui Balșe satulü Drăgușaniü, dania rudei sëlle Nastea fiica lui Ionü Băzdăgü.

Acestü documentü, din Archiva Statulü, conține prima mențiune a familiei Balșü.

† Милостію божією мы Стефан воевода etc. w-же прїдоша etc. Наста дочка Ивана Бздзга по своей доброй воли etc. дала племеникъ своему сазгѣ нашему. Балши. едно село на имѣ Дрзгшанин. мало више Милева става. etc. ино ми etc. потерздили сазгѣ нашему. Балши. тое etc. а на то ест вѣра нашего господства etc. сынwв господствами. Алезандра и Богдана Влада и вѣра котар наших. вѣра пана Дъми — Гангъра. — Болдъра дворника. — Хрзмана. — Хъдича. — Дажбога. — Мъшата прзкалава хотинского. — Микотъ и Рѣцеша прзкалави wt Немца. — Чорторвского. — Секаръ новгородского. — Динга. — Казнъза спатарѣ. — Исана вистѣрника. — Времїа постелника. — Мохила чашника. — Фршнтеша столника. — Шандра комиса. и вѣра ссиx etc (Incheiarea, cu numele vel-logofëtului: Тъштъ) † писал Мхтїаш діакъ с Сочавѣ. влѣто ѡцца мѣснца вк. еї.

† Cu mila lui D-șeü noi Stefanü-vodă etc. ătă cã venindü Nastea, fiia lui Ivanü Băzdăgü, și dândü de bunã voiã nepotulü seü *slugei nōstre lui Balșe* unü satü pe Podraga anume Drăgușeniü, ce-va mai susü de helesteulü lui Milea; intãrimü acestã daniã pe credința domniei melle, și a fiilorü mei Alessandru și Bogdanü-Vladü, și a boierilorü nostri: panulü Duma, p. Gangurü, p. Boldurü vornicü, p. Hermanü, p. Hudicü, p. Dajbogü, p. Mușatü purealabü de Hotinü, p. Mico-

tã și Rêșeșü purealabü de Némțü, p. Ciortorovski (adeca: *dela Ciortoria*), p. Secarã dela Romanü, p. Dinga, p. Clănău spatarü, p. Isacü visternicü, p. Ieremia postelnicü, p. Mohila paharnicü, p. Frunteșü stolnicü, p. Șandru comisü, și alții (incheiarea, cu numele vel-logofëtului: Tëutü). † A scrisü Mătiasü *diacü* in Sucëva, 6999, octombre 15.

No. 247.

Sucëva, 1491, februarü 26, pergamenă.

Stefanü cellü Mare intãresce spatarulü Purice și familiei sëlle duo sate cumpërate dela némulü Starostescilorü.

Acestü documentü, din Archiva Statulü, e prä-interessante pentru modulü, in care se formaü nunile creditarie la Români. Iscãlitura diaculü Töderü este in monogrammã.

† Милостію божією мы Стефан воевода etc. w-же прїдоша etc. наши сазги Станчюа Стзростескѣа и братїа его Иванко. и Исанко. сынове Федка Стзростескѣаа. вшкоче Мнхъа старости чл. и Жържа Фратовскаго. по их доброй воли etc. продали свою правю wtниш wt их правого врика. wt оурика дѣда их Жържа Фратвскаго. двѣ села на Днистри. едно на имѣ Дрисливое. а дрвогое где вил Носко. та продали сазгам нашим. панъ Прече спатаръ и братъ его. Иванкъ Толочко. и сестри их Олюшци и братаничем их Данчюа. и Петриман сынове. Иванка гшменика. и сестричичем их. Мнхъ и лашъ и Копачю. сынове Василиси. за рн. злат татарских. etc. и пакъ с тот же часъ всталъ прад нами etc. Иванко Толочко по его доброй воли. та продад петсю част wt тих двохъ сел etc. цю сѣ вилла приходила с его част etc. и продад братъ своему. сазгѣ нашему. панъ. Прече спатаръ. за л. злат татарских. и заплатна. панъ Прече etc. да ест емъ wt насъ врик etc. а на то ест вѣра нашего господства etc. сынwв господствами Алезандра и Богдана Влада. и вѣра котар наших. вѣра пана Дъма. — Гангъра. — Драгоше дворника. — Хрзмана. — Дажбога. — Іацка Хъдича. — Шефъа хотинского. — Микотъ и пана Рѣцеша паркалавое wt Немца. — Яндрейка Чорторвскаго. — Грози Орхенского. — Секаръ Новгородского — Динга. — Казнъз спатарѣ. — Болдъра вистѣрника — Времїа постелника. — Мохила чашника. — Фршнтеша столника. — Шандра комиса и вѣра ссиx etc. (incheiarea, cu numele vel-logofëtului: Тъштъ) † писал Тоадер діакъ с Сочави влѣто ѡцца мѣснца фев вк.

† Cu mila lui D-zeu noi Stefanu-voda etc. etă că venindū inainte-ne slugele nostre *Stanciu Stărostescu cu frațu seî Ivanco și Isaico, fiu lui Fedco Stărostescu, nepoțu lui Mihu fiulū starostelū Jurjū Fratovski* (*), de bună voiă au vindutū a lorū dréptă moșia din uriculū moșalū lorū Jurjū Fratovski, duo sate pe Nistru, Drislivoiă și satulū unde a fostū *Nosco*, slugelorū nostre *Purece spătarū cu frate-seū Ivanco Tolocico și sora lorū Olăușca, și nepoțu lorū de frate Dancu și Petromanū fiū lui Ivanco jiniceru, și nepoțu lorū de sorū Mihăilașu și Copaciu fiū Vasilisei*, dreptū 150 zloți tătăresci; și in aceia-și oră Ivanco Tolocico pe $\frac{1}{3}$ din acelle duo sate, adecă partea ce i se cuvenia lui, a vindut'o frăține-seū slugei nostre panulū *Purece spătarū* dreptū 30 zloți tătăresci bani gata; deci să-i fie etc. pe credința domniei melle, și a fiilorū mei *Alessandru și Bogdanū-Vladū, și a boierilorū nostri: panulū Duma, p. Gangurū, p. Dragoșū vornicu, p. Hermanū, p. Dajbogū, p. Iațco Hudici, p. Ștefū dela Hotinū, p. Micotă și p. Rêțeshū purcalabi de Némțū, p. Andreică dela Ciortoria, p. Grozea dela Orheiu, p. Secară dela Romanū, p. Dinga, p. Clănău spătarū, p. Boldorū visternicu, p. Ieremiă postelnicū, p. Șandru comisū, și alții.* (Incheiarea, cu vellogofetulū: Têutū). A scrisū *Toderū diacu* in *Sucéva*, 6999 februarū 26.

No. 248.

Fără locū, 1515, aprile 20.

Bogdanū-vodă, pentru pomenirea părinților și a familiei sêlle enumerați a-nume, întăresce monastiriū Dobrovêpului satele *Vadulū-Cristei și Rădenii* cu 2 sălașe de Țiganî.

Reprodusū după copia din *Condica lui Assak* in *Archiva Statulū*. Boierii marturi sunt înșirați deosebitū: *Isacu logofetū, Dragoșū vornicu, Șendrea, Negrilă, Grincovici și Talabă purcalabi de Hotinū, Cosma purcalabū de Némțū, Petrică purcalabū de Romanū, Arburē portarū de Sucéva, Hranū spatarū, Totrușenū visternicu, Șerpe postelnicū, Sêcnenū paharnicu, Costea Cârje stolnicū și Toma Căpellénū comisū.*

† Милостію вожією мѣ Богданъ воевода etc. 8-чinių за дѣшїе свѣтопочиныхъ родителѣи господствами Стефана воеводи і матери господствами госпождѣи Марїѣ і за здравїе і за спасенїе нашеї госпождѣи Роксандѣ і дѣтїи господствами Іоана і Стефана і Петра і Іаікуша. і дѣдохъ etc. монастирѣхъ въ Дробровѣцѣ etc.

СМШЕСТВІЕ СРѢТНОГО ДѢХА. ЕДНО СЕЛО НА ИМѢ КРИСТИНЪ БРОДЪ І ОЗЕРО НА ИМѢ БОГАТСА. І ТАКОЖ ДААІ ETC. СЕЛО НА ИМѢ РЪДѢНИИ І СЪ МАНИ І ДРАІ ОЗЕРЕЧКИ ЦО ДАА ТОЕ СЕЛО МИХСА МЕДЕВНИЦЕР ПРІ СВОЕІ СМЪРТІ. І ТАКОЖ ДААІ ETC. ДРАІ ЦІГАНСКИ СІАМШИ НА ИМѢ ГРОЗАВ І ТЪМАШ І С СВОІМИ ЖЕНАМИ І ДѢТМИ ЦО ДАА ТОТІ ДРАІ ETC. ДЛЕЗА НЕБОЖАТКО . . . ІНО МЫ ВІДѢВШЕ ETC. (intăritura).

† Cu mila lui D-zeu noi Bogdanu-voda etc., pentru suffletele sântu-reposatiilorū *părinți ai domniei melle Stefanu-voda și mumă ne dōmna Maria, și pentru sântetatea și mântuirea dōmnei nostre Roxanda și a copulorū domniei melle Ioannū, Stefanū, Petru și Iliășū* (*), amū datū monastirii Pogoririi Sântulū Spiritū, dela Dobrovêțū, satulū a-nume *Vadulū-Cristii și laculū anume Bogatulū*, și i-amū mai intăritū dania testamentariă a lui *Mihu medelniceru*, satulū anume *Rădenii* cu mōra și duo lăcușore; și i-amū mai intăritū dania lui *Alexa Nebojatco*, duo sălașe de Țiganî anume *Grozavū și Tămașū* cu femeele și copiii lorū; deci etc. (intăritura).

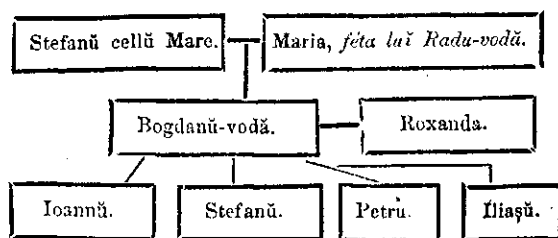
No. 249.

Veneția, 1541, februarū 15—20.

Episcopulū de Montpellier, agentū diplomaticū. allū Franței, comunică regelū *Franciscū I* sciri despre intōrcerea lui *Petru-vodă Rareșū* la *Domnia Moldovei*. Acestū numērū și următōriele trei sunt din *Charrière, Negotiations dans le Levant*, t. 1.

. . . . D. Vincenzo Magio (agentū francesū in Constantinopole) imi scrie, că *bogdanulū seū* *voevodulū Moldovei* (le bogdan, c'est le vayvoda de Moldavia) inctândū din viêtă, sultanulū a reinstallatū pe tronū pe *Petru-Bogdanū* (Petro-Bogdan), allungatū de mai'nainte de către ellū; și

(*) Ca supplementū la genealogia lui Stefanū cellū Mare din documentulū sub Nr 161, resumămū aci genealogia lui Bogdanū vodă:

(*) Despre acesta veđi documentele sub No. 189 etc.

anume cu condițiunea de a plăti tributul anual de 12,000 scude (escuz), de a ține cu sine în Moldova pentru pază 500 căllăreși turcesci, și de a trimite pe fiu-seu ostatecū la Pōrta otomană . . . .

No. 250.

Veneția 1541, martiū 7—21.

Episcopulū de Montpellier către conetablulū de Montmorency despre intrarea lui Petru Rareșū în Moldova și atitudinea lui Alessandru-vodă Cornea.

. . . D. Vincenzo Magio imi mai scrie, că bogdanulū Moldovei (le bogdan de la Moldavia), allesū de catre poporulū țerrei (esleu du peuple du pays) după mōrtea predecessorului seū, n'a fostū ucisū duple cum se raportase sultanulū, ci din contra se întăresce și se pregătesce a respinge pe Petru-Bogdanū (Petro-Bogdan), numitū de currândū la acea domniā; dēro Petru a trecutū Dunărea, și 20,000 de Moldoveni căllări i-au eșitū înainte, recunoscēndu-lū de domnū allū lorū, precum le fuse mai'nainte . . .

No. 251.

Veneția, 1541, martiū 31.

Episcopulū de Montpellier către conetablulū de Montmorency despre jurământulū lui Petru Rareșū de'naintea mitropolitulū Moldovei.

. . . . D. Vincenzo imi mai scrie, cumcă metropolitulū Moldovei (l'archevesque de Moldavia) eși int-u int'mpinarea lui Petru-Bogdanū (Petro-Bogdan), pentru ca să-lū facă să jure iertare pentru toți dușmanii seī trecuți, și atunci v. l. fi primitū ca domnū allū țerrei. Firesce că ellū, pentru a nu fi refusatū, s'a invoitū a depune ori-și-care jurământū rămânēndū ca în urmă să se absolve pe sine însuși . . .

No. 252.

Veneția, 1541, juliū 12

Episcopulū de Montpellier către regele Franciscū I despre expedițiunea sultanulū contra regelū austriacū Ferdinandū.

. . . La 20 iuniū sultanulū plecā din Constantinopole contra Ungariei, cu unū triumfū nepilduitū și onē acum și cu uā armată formidabile, affară de care bogdanulū (le Bogdan) i va mai da 60,000 de căllări, și Tătarii 100,000 . . .

No. 253

Iașū, 1615, martiū 24, hărtiā.

Maī mulți boieri mărturisescū despre legalitatea unorū acuisițiunii teritoriale alle marelū comisū Demetriū Goiā.

În Archiva Statulū. Pe pecetea lui Beldimanū se pōte recunoșce scutulū cu lambrechino și uā corōnă cu trei penne deasupra unui coifū. Pe pecetea lui Ciolpanū se vede unū cerbū culeatū.

† Се збо ми Некифор Бедиман вел логофет. и Брса вел дворник доанѣи земл. и Лрзѣк вел дворник горнѣи земан. и Гамгоріе Чолпан постелник и Гиургіе Блаше вторіи логофет. и Ивнашко третіи логофет и Симишн вел шетрар. и Ивлшко вел армаш. и Рощка вистѣрник. и Никорницз дворник глотни. свѣдательствем сим нашм писаніем такоже пріидошѣ пред нами Ангилена и брат ен Василне синобе Лзпн (*) ввѣци Ангилени Гонилеі (sic). по их доброи воли. и продали их правою штиннѣ вѣстѣ част их что се изверет вт село Должеци на Ялѣжа и сз част вт став и вт мани что в волости романскон. вт ксписок за кспежно что имала баба их Ангилена Гониле вт Ивана воеводи. и вт зрик за потвѣржденіе что имала вт Іанкѣла воеводи та продали племеникови своемѣ пнѣс Дмитрс Гон великомѣ комисс за една стѣ талер сребрѣннѣх. и тиж пріидоша пред нами Ихнат и братіа его Василне и Иланко синобе Одна Клеи ввѣци Романа Плевша. по их доброю волю и продали их правою штиннѣ вт половина села Блаомиреци вт шестал част половина в тогож волост романскон вт зрик кспежно что имали вт Петра воеводи. таа продали тиж Гон вел комисс за два дѣст талер сребрѣннѣх. и тиж пріидошѣ пред нами Еблѣсца и сз дѣцпа свож Ирина дѣцпа Врзсти рнѣска Чолпана по их доброю воли. и продали их правою штиннѣ пол вт части их еанко се изверет вт тогож село Блаомиреци. и сз част вт став и вт мани та продали тиж Дмитрс Гон комисс за седм десѣт талер сребрѣннѣх. и запаатна им испазна вт прѣд нас. ино мы etc. писал Невожатко с Іас в лѣ-

(*) Observămū acestū genitivū „Lupuī“ în locū de „Lupulū.“

ТО ІЗРКГ МАРТ КД. ІЗЪ БЕЛДИМАН ВЕЛ АУГФ. УРСВА
ВЕЛ ДБОРНИК. ГАНГВРНЕ ПОСТЕЛНИК. ГИВРГІЕ БАЛШЕ В
ЛОГФ.

† Noi acestia: Niceforu Beldimanu vel-logofetu, Ursu vel-vornicu de țerra de josu, Mărzea vel-vornicu de țerra de susu, Gregoriu Ciolpanu postelnicu, Georgiu Balșe allu 2-lea logofetu, Ionășcu allu 3-lea logofetu, Simeonu vel-șetraru, Ivașco vel-armașu, Roșca vistarnicu și Nicorița vornicu de glota (*); mărturisim cu acesta scrisore a noștra, cumcă venindu inainte-ne Angelina și frate-seu Vasiliu, fiii lui Lupu, nepoții Angelinei lui Goia, drapta lor moșia tota partea ceta se va allege din satulu Doljescii pe Albtea cu parțile heleșteului și alle morii, in județulu Romanului, din ispisoculu de cumperatura a bunicei lor Angelina dela Ioanu-voda și din uriculu de intaritura dela Iancu-voda, au vindut'o de buna voia nepotului lor panului Dumitru Goia vel-comisu dreptu 100 *taleri de argintu*; și apoi mai venindu inainte-ne Ignatiu cu frații sei Vasiliu și Isaico fii lui Oana Caea, nepoții lui Romanu Pleșu, drapta lor moșia $\frac{3}{12}$ din satulu Balomirescii totu in județulu Romanului, din uriculu de cumperatura dela Petru-voda, au vindut'o acelluia-și Goia dreptu 20 *taleri de argintu*; și i-au mai vindutu lui uă jumetate din partea ceta li se va allege in Balomiresci venindu inainte-ne Beluța cu fiia sea Irina, feta lui Cręstea, nepota lui Ciolpanu, dreptu 70 *taleri de argintu* bani gata; deci noi etc. A scrisu Nebojatco in Iași, 7123, martiu 24 (Iscăliți): Eū Beldimanu vel-logofetu (pecete). Ursu vel-vornicu (pecete). Gregoriu postelnicu (pecete). Georgiu Balșe allu 2-lea logofetu (pecete).

No. 254.

Daszow, 1684, iuliu.

Descrierea Moldovei și a Țerrei-Romănesci in trei canturi, in versuri polone, insoțita de uă prefetă, arretarea izvōrelorū istoriei române, și uă notița statistică in proza; de celebrulu cronicaru Mironu Costinū.

Wisniewski (Historia literatury polskiej, Kraków, 1840, t. 1, p. 75) a vorbitu cellu de'taiu despre acesta prețioșă scriere. Conteles Josifu Dunin-Borkowski (Pisma, Lwów, 1856, t. 1, p. 239—274) a pu-

(*) Ordinea, în care sunt enumerați boierii, esta interessante in privința ierarchiei.

blicat'o din autografu. Romănilorū ea a remasū de totu necunoscutu pone astăzi. Traducerea noștra e litterale; amū lăsatu totuși netraduse passagiile și dicerile latinesci, prin cari autorulu își impestrează stilulu polonū, mai cu semă in proza.

Despre poporul Moldovei și allu Țerrei-Romănesci.

Pré-luminatulu și nebiruitulu domnū allu Sarmățilorū, Ioanne III, cu mila lui D-deu regele Poloniei etc. stăpănulū meu multu-grațiosu și bine-făcētorū.

Mē rușinezū de muza mea sarmată inaintea pré-luminatei și nebiruit-i înălțimi a maiestății vōste regali, stăpâne pré-grațiosu; nu pentru că acea muză n'arū fi in stare de a invinge lucrurile și ideele cele mai mari și mai gingașe, ci din cauza neadjunsulu meu in limba polonă; uă limbă mai bogată decatu chiaru vesita limbă latină, care cuprindea uă mulțime de espressioni grecesci necesare, precum sunt: „philosophia“ (ex φίλος et σοφία), „theologia“ (ex Θεός et λόγος), „astronomia“ (ex ἀστρον and νόμος), „geografia“ (ex γῆ et γράφω), pe cându Slavoniū le posedă pe tôte fără ajutoriulu vechiulu ellinismū: „philosophia“—любомудрие (φίλος—любе, σοφία—мудрие) seū, mai polonesca lubomandrosc; „theologia“—богословие (Θεός—бог, λόγος—слово). uă frumōșă rădecină, din care Poloniū potū forma: theologia—bogosłowstwo, theologus—bogosłow seū bogosłowiec; precum încă și următorile: astronomus—slavonesce гвѣздавоуеу, polonesce gwiazdomieniec; astrologus—slavonesce гвѣздаослов, polonesce gwiazdosłow; geometria—slavonesce землемѣрие (γῆ—земля, μετρο—мѣрю), de unde Poloniū lesne potū face ziemiomierzec, cea ce Latiniū n'arū putē esprime prin unū singuru cuvēntū; geographus—ziemiopis; și mai multe alte, esprimabili curatū slavonesce, fără imprumuturi din alte limbe.

Defectulu meu in limba polonă este consecuența lipsē de practică in cursulu mai multorū annū. Totuși, precum D-deulu, ai cărui locoșitori pe pământū sunt regii, priimesce de uș potrivă falnica și avuta rugă a omenilorū mari și a celorū sânti, și un simplu „Kyrie eleison“ innălțatū din nefățarnica animă a unui omū naiv; de asemenea și rēșca vōstră majestate, pré-grațiose stă-

pâne, să bine-voiți a primi cu indurare această istoriără, desbrăcată de cuvinte ornate.

Amă fostă îndemnată la lucrare prin genul însei regalei vóstre majestăți, stăpâne pré-grațiosă, vedându-vă că, pe cândă adunați sciințe despre monarchiele celle mari și intinse, nu desdemnați de a cerceta inceputurile și starea țerrelorú cellorú mai ménunte. De și istoricú poloní cei vestiți, pe lângă celle petrecute in acestú infloritú regatú, adesea menționnéză și evenemintele militare alle Moldovei și Țerrei-Románesci, érá mai vertosú Cromer și Piasecki recunoscú și origina lorú italiană; totuși ei nu-și băteau capul, de a sci cândú și de către cine addusu-s'au Italianii in Dacia, și nu aveaú nici uă noțiune despre a dăoa descăllecare a Moldovenilorú. Și mai de mirare trebuú să fie uă așa tăcere din partea istoricilorú ungarí, nu numai pentru că Románii locuieră chiarú între dênșii mai nainte de a se pogorí pentru a dăoa órá in Dacia inferióra, ci încă mai vertosú pentru că insiși acei istoricú justifică adevérata origină romană a poporului nostru, și se revoltă contra acellora, carí ne tăgăduescú cualitatea de „colonia romana“, fundată de către Trajanú. Ei n'au pututú afla cândú și sub a cui povățuire s'a operatú a dăoa aședare a Románilorú pone la Dunăre, Marea-négră și Nistru, după ce se pustiise aședarea cea primitivă. Sasulú Toppeltinú se rostese verde in această privință: „sed quo tempore gens intra montes et Tyram fluvium consedit, omnino non scio.“ *Incătú se attinge de noi inși-ne, apoi asupra primei colonisări noi avemú marturí și eternulú șanțú allú lui Trajanú, și limba noastră, și pe istoricú menționnați mai la valle; érá despre a dăoa colonisare cullegemú sciri de prin monastirile, unde se păstréză viețile și „Annales“ domnilorú ctitorí; și mai avemú și istoricú ai nostri: cellú mai bunú—Eustratiú allú 3-lea logofétú, și cellú după dênșú Urechea mare vornicú de țerra de josú; și mai in sferșitú, nici însuși cursulú timpului n'a pututú sterge pone acum tradițiunea acellorú dille, de vreme ce cei patru secolí, trecuți in cóce dela Maramureșenulú Dragoșú și de la Olténulú Negrulú, nu forméză decătú vr'úă cincí generațiuní sănétóse, incătú mai toți Románii au pututú să a-*

puce câte-ceva dela părinți. Așa darú, suppunéndú această istoriără despre Moldova și Țerra-Románescă sub piciórele nebiruitei și pré-luminatei innălțimi a regalei vóstre majestăți, stăpâne bine-făcétorú și pré-grațiosú; suppunú totú-d'úădată pe mine insumi domnescii vóstre indurări.

Allú pré-luminatei și nebiruitei regalei vóstre majestăți, stăpâne grațiosú, credinciosú suppusú și plecatú servú.

In Daszow, „ex domo **Mironú Costinú,** venationis, anno 1684, mare-logofétú allú țerrei Moldovei.

AUTORII, PE CARÍ SE RAZEMĂ ACÉSTĂ ISTORIĂ:

1. Cullegeri grecesci, de quatuor Monarchiis;
2. „Quintus Curtius“ despre Daci, in vita Alexandri Magni;
3. „Dio in vita Trajani“;
4. „Eutropius in vita Hadriani“;
5. „Bonfinius de rebus Hungariae“;
6. „Toppeltinus de origine Hungarorum et occasu“

MARTURÍ (swiadkowie) DESPRE A dăoa descăllecare:

1. *Viețele „et Annales“ Domnilorú, de prin monastirile moldovene și muntene;*
2. *Eustratiú allú 3-lea logofétú, „Moldavus.“*
3. *Urechea mare vornicú de țerra de josú, care a învêțatú litteratura in școllele polone.*

CĂNTULÚ 1.

Despre prima colonisare sub Trajanú, imperatulú Romei.

Votu să-ți dăseriú patria lăcrimată și pe bieții locuitorí ai pământului românescú, colonisati uă dată in ambele Dacie póné la șanțulú lui Trajanú, și desbinați apoi prin indelungatulú șirú de secolí in următoriele trei ramurí:

1. Ardélulú, unde, petrecéndú din timpulú lui Trajanú la unú locú cu Dacií, Románii au cădútú apoi sub Ungarí;
2. Țerra Oltuluiú séu Muntenéscă, inființată deja in urma marelui Trajanú;
3. Moldova, de pre numele apei, intindéndu-se dela pescerele maramureșene póné la talazurile Mării.

(Va urmă).